

Hieracium prenanthoides VILL. in druge floristične zanimivosti pogorja Porezna

Hieracium prenanthoides VILL. and the other interesting plants on the mountains of Porezen

GABRIJEL SELJAK

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (Agricultural and Forestry Institute Nova Gorica), Pri hrastu 18, SI-5000 Nova Gorica; E-mail: gabrijel.seljak@kvz-ng.si.

Izvelek: Članek podrobneje obravnava pojavljanje vrste *Hieracium prenanthoides* Villars v pogorju Porezna. Pod to goro je šele drugo doslej zanesljivo znano nahajališče te vrste v Sloveniji. Avtor obravnava še 46 drugih redkih in zanimivih vrst s tega območja (kvadrati 9849/2, 9850/1 in 9850/3), predvsem take, za katere je Porezen edino doslej znano nahajališče v predalpskem fitogeografskem območju Slovenije ali pa je zaradi različnih vzrokov (predvsem zaraščanje pašnikov in senožeti) njihovo nadaljnje uspevanje ogroženo.

Ključne besede: Flora, Porezen, *Hieracium prenanthoides*

Abstract: The article more precisely deals the appearance of the species *Hieracium prenanthoides* Villars on the mountain Porezen, the second surely known locality in Slovenia where this species grows. The author discusses about other 46 rare and interesting plant species from this area (MTB 9849/2, 9850/1 and 9850/3), above all such of them, for which Porezen is up to now the only known locality in the pre-Alpine phytogeographical region of Slovenia or their further existence is threaten as consequence of the changes in vegetation (natural reforestation) of this area.

Key words: Flora, Porezen, Slovenia, *Hieracium prenanthoides*

1. Uvod

Porezen¹ (1632 m) je le najvišji vrh v istoimenskem širšem pogorju, ki ga sestavljajo številni nižji vrhovi. Med mnogimi vrhovi, katerih imena večinoma poznamo samo domačini, bom omenil le nekatere, ki jih bom omenjal tudi pozneje v besedilu. Na vzhodni strani je Hoč (1514 m), proti jugozahodu je zaobljeni Otavnik (1309 m), proti jugovzhodu sta bolj izrazita vrhova Hum (1423 m) in zlasti Cimprovka z najvišjo skalnato pečino Veliko Kopo (1360 m). V smislu stare fitogeografske razdelitve Slovenije (M. WRABER 1969) se na tem mestu predalpsko območje vklini med alpskega in dinarskega in pred-

stavlja zvezno mostičke med njima. Prej bi lahko rekli, da je rastlinje Porezna, zlasti v njegovem subalpskem pasu na samem vrhu vceliko bolj alpsko kot dinarsko. Porezen je slovenskim botanikom bolj ali manj dobro znan po nekaterih florističnih posebnostih. Na številnih nahajališčih tega pogorja obilno uspeva endemit južnih Julijskih Alp in njihovega prigorja *Moehringia villosa* (Wulf.) Fenzl (PLANINA 1966, DAKSKOBLER 2000a), tu je tudi eno od dveh nahajališč vrste *Astragalus depressus* L. (T. WRABER 1969). Pred kratkim je bilo tu odkrito pomembno in izrazito disjunktno nahajališče vrste *Cortusa matthioli* L. (DAKSKOBLER 1992, DAKSKOBLER

¹ Domačini mu pravimo "Purzna". To omenjam zaradi pojasnila od kod Scopolijev Monte Bursen pri navedbi klasičnega nahajališča panonskega svišča. Raziskovalec in dober poznavalec Scopolijevega dela prof. Viktor Petkovšek se je dokončno otrešel dvoma, kaj je to Monte Bursen, v pogovoru z domačini poleti 1973, ko smo skupaj botanizirali na južnem pobočju Porezna.

LER & E. MAYER 1992). Porezen je klasično rastišče panonskega svišča (*Gentiana pannonica* Scop.) A kot se mi je že v diplomski nalogi z naslovom "Travniška vegetacija Porezna" leta 1974 drzno zapisalo, da to zagotovo ni njegova zadnja skrivnost, se to vedno znova uresničuje. Ta prispevek naj bo potrditev tega, hkrati pa tudi vračilo dolga, ki ga imam do Porezna, ker v že omenjeni fitocenološko zasnovani diplomski nalogi ni bilo mogoče zapisati vsega, kar je bilo na terenu nabranega. Poleg tega se zaradi korenitega (radikalnega) opuščanja košnje in paše vegetacija in flora pogorja Porezna dramatično spreminja in zdi se, da je zadnji čas, da zapišemo vsaj nekaj tistega, kar so nekoč te pisane senožeuti in pašniki v izobilju ponujale, danes pa je to že redkost ali celo preteklost.

2. Metode dela

Večina podatkov o flori Porezna, ki so deloma tudi dokumentirani s herbarijskim materialom ali fotografijami, sem zbral v letih 1972 do 1974 v okviru popisovanja travniške vegetacije za diplomsko nalogo. Nekateri zapiski o zanimivih vrstah so nastali tudi pozneje. Zadnje preverjanje o uspevanju nekaterih redkih in na območju Porezna ogroženih vrst smo opravili poleti 2000. Obravnavano območje obsega naslednje MTB kvadrate: 9849/2, 9849/4, 9850/1 in 9850/3.

Pri izboru obravnavanih vrst sem sledil predvsem naslednjim kriterijem:

1. Vrsta v vsch dosedanjih izdajah ključa "Mala flora Slovenije" (MARTINČIČ & SUŠNIK 1969, 1984, MARTINČIČ et al. 1999) ni navedena za predalpsko fitogeografsko območje niti eksplicitno za Porezen, kar je sicer zelo pogost primer. Vseh znanstvenih članov, ki obravnavajo posamezne fragmente flore Porezna in herbarijev nisem imel možnosti preverjati, zato navedba v tem prispevku nujno ne pomeni, da o uspevanju nekaterih vrst na Poreznu ni bilo že prej podatkov. Prav tako pri pisanju tega prispevka še nisem mogel uporabljati Gradiva za Atlas flore Slovenije (JOGAN et al. 2001), saj je to Gradivo izšlo skoraj leto dni potem, ko sem pričujoči prispevek oddal za tisk. V njem so

že upoštewane tudi nekatere moje najdbe, o katerih sem prvič poročal na simpoziju Flora Slovenije 2000 (SELJAK 2000).

2. Splošna ali lokalna redkost vrste.
3. Ogroženost vrste.

Subjektivna ocena zanimivosti.

Glede taksonomije in terminologije se dosledno držim zadnje izdaje ključa "Mala flora Slovenije" (MARTINČIČ et al. 1999).

Pri vrstah, za katere obstaja dokazni herbarijski material (HGS - herbarij Gabrijel Seljak) ali fotografija (FGS) je to navedeno.

Druge okrajšave v besedilu: MFS - Mala flora Slovenije (MARTINČIČ et al. 1999); AL - alpsko; PA - predalpsko; DN - dinarsko fitogeografsko območje

3. Rezultati

3.1 *Hieracium prenanthoides* Villars: HGS

Uspevanje suličastolistne škržolice v pogorju Porezna spada med večje zanimivosti novejšega raziskovanja njegove flore. Edino doslej zanesljivo znano nahajališče v Sloveniji je bilo na Črni prsti (MFS). Podatek najverjetneje sloni na Zahnovi navedbi iz leta 1921 (ZAHN 1921: 751), ko v monografiji rodu *Hieracium* pri nahajališčih podvrste *Hieracium prenanthoides* subsp. *perfoliatum* Froel. navaja tudi Črno prst na Kranjskem. Iz tega vira pa ni mogoče ugotoviti od kod Zahnu ta podatek. Nahajališča suličastolistne škržolice na bohinjski strani Črne prsti so bila potrjena v letu 2001 (DAKSÖBLER, pisno sporočilo).

Suličastolistna škržolica je alpsko-arktični florni element z evrazijsko razširjenostjo. V Evropi uspeva predvsem v zgornjem montanskem in subalpskem pasu od 1200 - 2300 m n.v. (ZAHN 1921). Sledeč Zahnovi monografiji gre za zelo polimorfno vrsto z mnogimi podvrstami. Večina podvrst naj bi imela zahodnoalpsko ali pirenejsko razširjenost. Za vzhodne in jugovzhodne Alpe ter dalje proti vzhodu (Tatre, Kavkaz) navaja samo podvrsto *Hieracium prenanthoides* subsp. *perfoliatum* Froel. V jugovzhodnih Alpah naj bi bila po istem viru na splošno zelo redka. Zahn navaja samo kraj Plöcken na Koroškem in že ome-

njeno Črno prst na Kranjskem. V ljubljanskem herbariju sta dve poli iz herbarija Frana Dolška, ki nosita etiketi te vrste. V prvi je eksikat primerkov iz Kamniških Alp, najverjetneje z Mokricc, nabral jih je K. Dežman. Etiketa nosi oznako LJU 16953 in ime *H. prenanthoides* Vill. V drugi poli je Dolšakov primerek z Begunjščice v Karavan-kih in nosi oznako LJU 16957 z imenom *H. prenanthoides* subsp. *prenanthoides* var. *bupleurifolium* (Tsch.) Zahn. Obe poli bi bilo potrebno taksonomsko preveriti.

Glede na v letu 2001 potrjena nahajališča suličastolistne škrčolice pod bližnjo Črno prstjo, najdba te vrste na Poreznu ni tako presenetljiva. To novo nahajališče posredno samo potrjuje njeno prisotnost v tem delu jugovzhodnih Alp. Skupaj z vrstami *Moehringia villosa* (Wulf.) Fenzl, *Coriaria matthioli* L., *Astragalus depressus* L., *Hedysarum hedysaroides* (L.) Schinz & Thell. subsp. *exaltatum* (Kerner) Žertová, *Pedicularis elongata* Kerner subsp. *julica* (E. Mayer) Hartl in s še katero drugo redko vrsto, dodatno potrjuje floristično izjemnost te jugovzhodnoalpske disjunkcije.

V pogorju Porezna je v letih 1973-74 precej množično rasla ne dveh nahajališčih na zakisanih senožetih na Vršah nekaj sto metrov zahodno od Cimprovke (9850/1) in zahodno od vrha Huma na lokaciji "Na Ravan" (9849/2). Še leta 1991, ko sem nabral rastline za herbarij, je bila populacija bolj ali manj nespremenjena in dokaj številčna. Poleti l. 2000 sem našel le še en primerek na robu pokošene senožeti prvoga nahajališča. Najbrž jih je pred košnjo raslo več. Na drugem nahajališču "Na Ravan" vrste nisem več našel. Vse kaže, da na njeno populacijsko degradacijo vpliva predvsem opuščenje košnje. Suličastolistno škrčolico zato že lahko štejem za ogroženo vrsto na tem območju.

Značilnost rastišča na obeh nahajališčih so izrazito kislila tla na jurskih glinastih skrilavcih. V obeh primerih suličastolistna škrčolica raste v acidofilnih traviščih iz razreda *Calluno-Ulicetea* Br.-Bl. et R. Tx. ex Klika et Hadač 1944.

Njihovo floristično sestavo ponazarja popis, ki sem ga napravil l. avgusta 1973 (ravni plato z lokalnim imenom "Vrše" zahodno od Cimprovke, n. v. 1250 m, popisna ploskev približno 100 m²): *Deschampsia flexuosa* - 4.3. *Luzula luzuloides* - 2.2, *Nardus stricta* - 1.2, *Chaerophyllum villarsii* - 1.2, *Homogyne alpina* - 1.1, *Potentilla erecta* - 1.1, *Convallaria majalis* - 1.1, *Dicranum scoparium* - 1.2; z oceno "+" pa še: *Agrostis tenuis*, *Arnica montana*, *Campanula wittasekiana*, *Carex pilulifera*, *Chamaecytisus supinus*, *Crocus vernus* subsp. *albiflorus*, *Euphorbia carniolica*, *Festuca nigrescens*, *Hieracium prenanthoides*, *H. murorum* s.l., *Lathyrus montanus*, *Leontodon hispidus* s.l., *Phyteuma zahlbruckneri*, *Ranunculus platanifolius*, *Rhinanthus aristatus* subsp. *subalpinus*, *Scorzonera rosea*, *Serratula tinctoria* subsp. *macrocephala*, *Solidago virgaurea*, *Stellaria graminea*, *Succisa pratensis*, *Vaccinium myrtillus*, *Veratrum album* subsp. *lobelianum*.

3.2 Druge redke in zanimive vrste

Ranunculaceae:

Anemone narcissiflora L.: Na Poreznu sem to vrsto do sedaj našel samo enkrat v začetku junija leta 1972 ob planinski poti na jugovzhodnem grebenu (9849/2). Morda je bil ta edini primerek sem zanesen od drugod. Pozneje je na Poreznu nisem več opazil.

Ranunculus platanifolius L.: V pogorju Porezna je vrsta splošno razširjena v združbi visokih zeli ob gozdnih robovih in v združbi altimontanskega bukovega gozda *Ranunculo platanifolii-Fagetum* od montanskega do subalpinskega pasu (SELJAK 1974: 92; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992; DAKSKOBLER 1996).

Caryophyllaceae:

Sagina saginoides (L.) Karsten: raste na zbitih uhojenih tleh na planini Velbnik (9849/2) v združbi *Alchemillo-Poetum supinae* Aichinger 1933 corr. Oberd. 1971 (SELJAK 1974: 86).³

³ Kljub vstrajnemu iskanju pa mi deslej ni uspelo najti vrst *Minuartia austriaca* (Jacq.) Hayek in *Minuartia gerardii* (Willd.) Hayek, ki jih MFS izrecno navaja za Porezen.

Silene vulgaris (Moench) Garcke subsp. *glareosa* (Jordan) Marsden-Jones & Turill: precej pogosta na meliščih drnovskega apnenca nad vasjo Labinje (9850/1) na nadmorski višini okoli 700 - 800 m.

Polygonaceae:

Polygonum viviparum L.: V pogorju Porezna raste na apnenčasti in dolomitni podlagi v zgornjem montanskem pasu na Cimprovki (9850/1), predvsem v združbi *Sesterio-Koelerietum ramunculetosum* Oberd. 1957 in v subalpskem pasu okoli vrha Porezna (9849/2), zlasti v združbi *Hyperico alpini-Caricetum ferrugineae* Horvat ex T. Wraber 1971 (SELJAK 1974: 54, 59; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992). MFS jo za PA ne navaja.

Grossulariaceae:

Ribes alpinum L.: MFS vrste ne navaja za PA. Na Poreznu raste na severnem pobočju (9849/2) v združbi zelene jelše - *Alnetum viridis* Br.-Bl. 1918 (SELJAK 1974: 91). DAKSKOBLER (1996) alpskega ribeza v fitocenoloških popisih s severnega pobočja Porezna ne navaja.

Rosaceae:

Potentilla aurea L.: HGS; raste na nekaj mestih na zelo kislih tleh v zgornjem montanskem pasu med Cimprovko in Poreznom v travniških združbah iz razreda *Calluno-Ulicetea* (SELJAK 1974: 71). DAKSKOBLER (2000b) jo omenja za Trtniško planino na severni strani Porezna. *Potentilla crantzii* (Crantz) G.Beck ex Fritsch: je redkejša kot prejšnja. Nekajkrat sem naletel na to vrsto ob "mulatiri" na južnem pobočju na n. v. približno 1350 m (9849/2).

Fabaceae:

Astragalus depressus L.: HGS; Vrsto je na Poreznu prvi našel Tone WRABER (1969: 179) in še vedno uspeva pod skalnimi previsi na južnem pobočju, kjer se občasno zadržujejo gamsi in ovce. Populacija je žal skromna. *Anthyllis vulneraria* L. subsp. *alpestris* (Kit. ex Schult.) Aschers. & Graebn.: pojavlja se na senožeatih in pašnikih v subalpskem pasu (SELJAK 1974: 59, 62, 66). MFS jo za PA ne navaja.

Apiaceae:

Heracleum montanum Schleicher: FGS; Gorski dežen se pojavlja v zgornji montanski in subalpski stopnji samega vrha Porezna (9849/2) (SELJAK 1974: 63). Nahajališče v MFS za PA ni navedeno, predstavlja pa logično povzavo med AL in DN fitogeografskem območjem.

Peucedanum schottii Besser ex DC.: HGS; Vrsto poznam z dveh rastišč v montanskem pasu pod Poreznom. Eno je na Labinjskih Lehah na nadmorski višini okoli 1000 m (9850/1), drugo pa mnogo nižje nad vasjo Labinje na n. v. približno 700 m (9850/3). V obeh primerih raste na plitvih tleh na pobočnem grušču. Na Cerkljanskem v teh dveh kvadratih to vrsto omenja tudi BAVCON (1986: 28).

Pimpinella major (L.) Huds. subsp. *rubra* (Hoppe) O.Schwarz: Rdeči različek velikega bledrenca je pogost na karbonatni podlagi v zgornjem montanskem (Cimprovka - 9850/1) in subalpskem pasu (Porezen - 9849/2) (SELJAK 1974: 66).

Ligusticum seguieri (Jacq.) Koch: FGS; Precej pogosta pod južnim ostenjem Porezna, raste pa tudi na Cimprovki (SELJAK 1974: 41) in na Špičniku (severno prigorje Porezna - DAKSKOBLER 2000a: 79). MFS jo ne navaja za PA.

Pleurospermum austriacum (L.) Hoffm: 9849/2; Podobna rastišča kot prejšnja vrsta, vendar redkejša (SELJAK 1974: 62). MFS jo ne navaja za PA.

Eryngium alpinum L.: Najobsežnejša in meni edina znana rastišča na Poreznu so pod južnimi stenami (9849/2). Populacija se zdi mnogo skromnejša, kot je bila pred 25 leti (SELJAK 1974: 62). Zdi se, da ji najbolj škodi to, da se senožeti pod stenami ne kosijo več. V prid tej domnevi govori dejstvo, da jo je najti samo tam, kjer plazovi redno odnašajo nakopičeno organsko gnoto. Očitno ji škodi tudi občasno zahajanje tropov ovac na ta rastišča, ki popasejo sočne rozete do živega.

Eryngium amethystinum L.: Nekaj primerkov te submediteranske vrste raste nad vasjo Orček pod Kojco (9849/4) na n. v. približno 600 m v združbi črnega gabra in malega jesena.

Že pred leti je to rastišče odkril J. BAVCON (ustno sporočilo). To nahajališče sodi, skupaj z drugimi nahajališči v Posočju, med najsevernejša nahajališča te termofilne vrste v Sloveniji.

Cistaceae:

Helianthemum grandiflorum (Scop.) Lam. & DC.: HGS; splošno razširjena v zgornjem montanskem in subalpinskem pasu (SELJAK 1974: 62; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992). MFS jo ne navaja za PA, navaja pa vrsto *H. alpestre* (Jacq.) DC., ki je prav tako pogosta in se pojavlja na bolj ekstremnih rastiščih.

Brassicaceae:

Arabis ciliata Clairv.: HGS; V pogorju Porezna je ta vrsta precej pogosta na pustih senošetih, posebno v spodnjem in srednjem montanskem pasu (SELJAK 1974: 37, 48).

Arabis pauciflora (Grimm) Garcke: Raztreseno na suhih karbonatnih tleh od montanskega pasu do vrha Porezna (SELJAK 1974: 64). O uspevanju te vrsti v pogorju Porezna je poročal tudi DAKSKOBLER (1994: 21).

Ericaceae:

Arctostaphylos uva-ursi (L.) Sprengel: vrsta je v pogorju Porezna izjemno redka. Poznano mi je samo nahajališče v breznih zahodno od Labinjskih leh na nadmorski višini približno 1000 m na meji kvadratov 9849/2 in 9850/1.

Gentianaceae:

Gentiana acaulis L.: HGS; MFS navaja rastišča Kohovega svišča na Črnem vrhu nad Cerknim. Teh rastišč ne poznam. Poznani pa sta mi (bili) dve rastišči na južni strani pod Cimprovko (9850/1) na nadmorski višini okoli 1000 in 1050 m. Eno od teh rastišč je bilo pred kratkim uničeno z agromelioracijskim posegom. Zaradi opuščanja košnje ali melioracij velja lokalno za zelo ogroženo vrsto.

Gentiana pannonica Scop.: FGS; Porezen je klasično nahajališče panonskega svišča. Raste predvsem na nekoliko zakisanih senošetih in pašnikih v subalpinskem pasu, zlasti na planini Medrce na jugovzhodni strani Porezna (9849/2) (SE-

LJAK 1974: 61). Zdi se, da njegova populacija z opuščanjem košnje vztrajno slabi, saj sem v l. 2000 videl le nekaj necvetočih rozet.

Gentiana lutea L. subsp. *symphyandra* Murb.: FGS; Osamljeni primerki te vrste rastejo v strmih južnih pobočjih pod vrhom Porezna (SELJAK 1974: 68).

Rubiaceae:

Galium pumilum Murray: HGS; V pogorju Porezna je vrsta splošno razširjena na delno zakisanih senošetih od montanskega pasu do vrha Porezna. (SELJAK 1974: 23, 49).

Lenticulariaceae:

Pinguicula vulgaris L.: FGS; Navadna masnica raste v pogorju Porezna na več mestih v montanskem pasu, zlasti v pasu psevdodiljskih skladov na južni strani pogorja, kjer so številni poviri trde vode.

Lamiaceae:

Ajuga pyramidalis L.: V sedemdesetih letih je raslo nekaj deset primerkov te vrste v dolini med Cimprovko in vrhom Huma (9850/1). Vse kaže, da so z agromelioracijskim posegom to rastišče dokončno uničili.

Thymus alpigenus Kerner: FGS; alpska materina dušica je v subalpinskem pasu Porezna splošno razširjena (SELJAK 1974: 67; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992, DAKSKOBLER 2000a). V pogorju Porezna jo je opazil že MARC-HESETTI (1872: 434).

Campanulaceae:

Campanula carnica Schiede ex Mert. & Koch: FGS; raztreseno pojavljanje v južnih (SELJAK, 1974: 57) in severnih ostenjih Porezna (DAKSKOBLER & E. MAYER 1992, DAKSKOBLER 2000a). V pogorju Porezna jo je opazil že MARC-HESETTI (1872: 434).

Campanula scheuchzeri Vill.: Dokler so bila pobočja na grebenu Porezna redno košena, je rasla Scheuchzerjeva zvončica v velikem številu skupaj z bleščočim grintavcem. Zdaj je redkejša, raste pa na Cimprovki in Poreznu (SELJAK 1974: 59, 66; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992).

Campanula witasekiana Vierh.: HGS; FGS; Witasekina zvončica zamenjuje Scheuchzerjevo zvončico na zelo kislih tleh. V pogorju Porezna je dokaj pogosta od montanskega do subalpinskega pasu (SELJAK 1974: 77; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992). Raste tudi na Kojci in Otavniku (9849/2).

Asteraceae:

Centaurea haynaldii Borb. ex Hayek subsp. *julica* (Hayek) E. Mayer: HGS, FGS; Julijski glavinec je dokaj pogost na karbonatni podlagi v zgornjem montanskem in v subalpinskem pasu, od nadmorske višine 1100 m navzgor (SELJAK 1974: 66).

Erigeron uniflorus L.: HGS; Nekaj primerkov te vrste sem nabral na samem vrhu Porezna (9849/2) 15. 07. 1973. Po tem je nisem več našel. Nikoli nisem naletel na alpsko suholetnico (*E. alpinus*), ki jo MFS navaja kot vprašljivo za Porezen, medtem ko je *E. glabratus* na južni strani pogorja dokaj pogosta od nadmorske višine okoli 1000 m navzgor.

Homogyne discolor (Jacq.) Cass.: HGS; Redko pojavljanje na vrhu Porezna (SELJAK 1974: 60).

Serratula tinctoria subsp. *macrocephala* (Bertol.) Rouy & Hegi: FGS; Pogosta na senozetih v zgornjem montanskem in subalpinskem pasu (SELJAK 1974: 60, 62; DAKSKOBLER 1996). ***Solidago virgaurea*** L. subsp. *minuta* (L.) Arcaug.: enako kot prejšnja vrsta.

Cichoriaceae:

Scorzonera humilis L.: HGS, FGS; Nizki gadnjak je na Cerkljanskem odkril avtor pri popisovanju travniške vegetacije in fragmentarne sestoje predstavil kot fragmente združbe *Scorzonero-Molinietum* Oberdorfer & Krause 1955=*Gentiano-Sclepiadeae-Molinietum caeruleae* Oberd. 1957 em. Oberd. et al. 1967 (SELJAK 1974: 28). Pri prevrcajnju starih dveh rastišč v Trebenčah (9849/4) in pod Cimprovko (9850/1) poleti 2000 smo jo našli še nad vasjo Jesenica (9849/2) in na Vršah (9850/1) zahodno od Cimprovke. V glavnem gre za številčno skromne populacije, zato jo štejem za ogroženo vrsto na tem območju.

Hieracium pilosum Schleicher ex Froel.: FGS; Morisova škržolica raste redko v skalnih razpokah nad planinsko kočo na Poreznu (9849/2).

Juncaceae:

Juncus monanthos Jacq.: HGS; raste predvsem na severni strani pod vrhom Porezna v združbi *Hyperico alpini-Caricetum ferrugineae* Horvat ex T. Wraber 1971 (SELJAK 1974: 59).

Cyperaceae:

Carex capillaris L.: Raste skupaj s prejšnjo vrsto na severni strani pod vrhom Porezna (9849/2) (SELJAK 1974: 59).

Carex ferruginea Scop.: HGS; rjasti šuš je pogost v subalpinskem pasu Porezna, kjer nastopa kot dominantna vrsta v združbah zveze *Caricion ferrugineae* (SELJAK 1974: 58; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992, DAKSKOBLER 1996). MFS ga v PA navaja za Blegoš, ne pa tudi za Porezen.

Poaceae:

Poa supina Schrad.: na zbitih in uhojenih tleh na planini Velbnik in Medrce, kjer oblikuje fragmente združbe *Alchemillo-Poetum supinae* Aichinger 1933 corr. Oberd. 1971 (SELJAK 1974: 86).

Festuca calva (Hack.) Richter: HGS; Na južnem pobočju Porezna je gola bilnica pogosta zlasti pod stenami in se spušča vse do "mulatirc" na n. v. približno 1350 m (SELJAK 1974: 63). DAKSKOBLER (2000b) jo z vprašajem navaja za Črni vrh nad Batavo na severnih pobočjih Porezna.

Festuca stanantha (Hack.) Richter: HGS; pogosta v skalnih razpokah in na plitvih tleh v zgornjem montanskem in subalpinskem pasu na Poreznu in Cimprovki (SELJAK 1974: 57, 60; DAKSKOBLER & E. MAYER 1992; DAKSKOBLER 1996, DAKSKOBLER 2000a). MFS jo za PA navaja samo za Posavje.

Orchidaceae:

Goodyera repens (L.) R.Br.: MFS ne navaja vrste za PA. Na območju Porezna mi je znano le eno nahajališče in sicer v smrekovem gozdu v bližini vasi Labinje na n. v. približno 670 m na meji med kvadratom 9849/4 in 9850/3.

4. Sklep (Zaključki)

Odkritje suličastolistne škržolice (*Hieracium prenanthoides*) ter drugih redkih in zanimivih vrst semenk v pogorju Porezna dodatno utrjuje spoznanje, da je to območje skupaj s Črno prstjo izjemna floristična disjunkcija ne samo v okviru Slovenije, temveč v celotnih jugovzhodnih Alpah. Izjemnost predstavljajo v glavnem tiste rastlinske vrste, na katere človek in njegove dejavnosti na tem območju niso imele velikega neposrednega vpliva. Zato tudi korenite spremembe v antropozoogeno pogojeni travniški vegetaciji Porezna v zadnjih 30 letih (opuščanje košnje in paše) na uspevanje teh vrst bistveno ne bi smelo vplivati. Med njimi je v tem smislu morda izjema prav suličastolistna škržolica, saj pod Poreznom naseljuje predvsem travišča, ki jih bosta v sukcesiji najbrž prerasli zelena jelša in (ali) smreka.

5. Zahvala

Prav posebej bi se rad zahvalil dr. Igorju Dakskoblerju, Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, ki mi je zbral in posredoval pomembne podatke in objave o flori Porezna in me spodbujal k pisanju tega prispevka.

6. Zusammenfassung

Hieracium prenanthoides Vill. und andere interessante floristische Funde in dem Gebirge von Porezen.

Im Sinne der alten phytogeographischen Teilung Sloweniens fällt das Porezen-Gebirge (Porezen 1632 m) in das voralpine Gebiet, das gerade an dieser Stelle sehr eng wird und klingt westlich keilweise zwischen das Alpine und Dinarische aus. In der montanen und subalpinen Stufe werden viele Neufunde seltener oder chorologisch interessanter Arten festgestellt, die im Rahmen Sloweniens als selten gelten oder stellt das den Erstfund für das voralpine phytogeographische Gebiet vor. Der Neufund der Art *Hieracium prenanthoides* Villars auf dem Berge Porezen hat für die slowenische Floristik einen besonderen Wert. Das ist nun, neben Črna prst, erst der zweite bekannte Standort dieser Art in Slowenien. Ihr Gedeihen ist auch hier verhältnismäßig begrenzt und durch die dramatische Veränderungen der Wiesen- und Weiden-Vegetation in den letzten 20 Jahren als stark bedroht zu behandeln.

Weiter werden die Taxa behandelt, die in der letzten Edition des Bestimmungsbuches „Mala Flora Slovenije“ (1999) für das voralpine phytogeographische Gebiet Sloweniens nicht erwähnt werden. Damit erweitert sich erheblich die sonst schon ziemlich umfangreiche Liste der Arten, für die der Berg Porezen der einzige bekannte Fundort in dem voralpinen phytogeographischen Gebiet ist. Es wird auch einige für das Gebiet als chorologisch interessant oder bedroht beurteilte Taxa behandelt. Die gesamte Durchsicht der behandelten Arten ist folgend: *Anemone narcissiflora*, *Ranunculus platanifolius*, *Sagina saginoides*, *Silene vulgaris* subsp. *glareosa*, *Polygonum viviparum*, *Ribes alpinum*, *Potentilla aurea*, *Potentilla crantzii*, *Anthyllis vulneraria* subsp. *alpestris*, *Astragalus depressus*, *Eryngium alpinum*, *Eryngium amethystinum*, *Pimpinella major* subsp. *rubra*, *Peucedanum schottii*, *Ligusticum seguieri*, *Pleurospermum austriacum*, *Heracleum montanum*, *Helianthemum grandiflorum*, *Arabis ciliata*, *Arabis pauciflora*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Gentiana acaulis*, *Gentiana lutea* subsp. *symphyandra*, *Gentiana pannonica*, *Galium pumilum*, *Pinguicula vulgaris*, *Ajuga pyramidalis*, *Thymus alpigenus*, *Campanula scheuchzeri*, *Campanula witasekiana*, *Campanula carnica*, *Solidago virgaurea* subsp. *minuta*, *Erigeron uniflorus*, *Homogyne discolor*, *Serratula tinctoria* ssp. *macrocephala*, *Centaurea haynaldii* subsp. *julica*, *Scorzonera humilis*, *Hieracium pilosum*, *Goodyera repens*, *Juncus monanthos*, *Carex capillaris*, *Carex ferruginea*, *Poa supina*, *Festuca stenantha*, *Festuca calva*.

7. Literatura

- BAVCON, J., 1986: Flora okolice Franje pri Cerknem. Diplomski naloga. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana, 71 s.
- DAKSKOBLER, I., 1992: Gora z odkrušenim obrazom nad Batavo pri Podbrdu in njene skrivnosti. *Proteus* (Ljubljana) 55 (2): 54-58.
- DAKSKOBLER, I., 1994: Prispevek k flori južnih Julijskih Alp in njihovega predgorja. *Hladnikia* (Ljubljana) 2: 19-31.
- DAKSKOBLER, I., 1996: Razvoj gozda na erozijskem območju na severnem pobočju Porezna (Julijske Alpe). *Razprave IV. razreda SAZU* 37 (7): 148-188, Ljubljana.
- DAKSKOBLER, I., 2000a: Fitocenološka oznaka rastišč endemične vrste *Moehringia villosa* (Wulfen) Fenzl (*Caryophyllaceae*). *Razprave 4. raz. SAZU* 41-2 (2): 41-93, Ljubljana.
- DAKSKOBLER, I., 2000b: Seznan vrst pod Črnim vrhom nad Batavo in v neposredni okolici - kv. 9849/2; stanje junij 2000 (rokopis).
- DAKSKOBLER, I., E. MAYER, 1992: *Cortusa matthioli* L. am Südstrand der Alpen. *Razprave IV. razreda SAZU* 33 (5): 115-146, Ljubljana.
- JOGAN, N., T. BAČIČ, B. FRAJMAN, I. LESKOVAR, D. NAGLIČ, A. PODOBNIK, B. ROZMAN, S. STRGULC-KRAJŠEK & B. TRČAK, 2001: Gradivo za Atlas flore Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklav, na Dravskem polju, 443 s.
- MARCHESETTI, C., 1872: Ein Ausflug auf die julischen Alpen. *Verh. zool.-bot. Ges. in Wien* 22: 431-436.
- MARTINČIČ, A., F. SUŠNIK, 1969: Mala flora Slovenije. Cankarjeva založba, Ljubljana, 516 s.
- MARTINČIČ, A., F. SUŠNIK, 1984: Mala flora Slovenije. Praprotnice in semenke. DZS Ljubljana, 793 s.
- MARTINČIČ, A., T. WRABER, N. JOGAN, V. RAVNIK, A. PODOBNIK, B. TURK, B. VREŠ, 1999: Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba, Ljubljana, 848 s.
- PLANINA, M., 1966: Redka cvetnica naših gora (*Moehringia villosa*). *Proteus* (Ljubljana) 28 (9-10): 260-262.
- SELJAK, G., 1974: Travniška vegetacija Porezna. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana, 103 s.
- SELJAK, G., 2000: *Hieracium prenanthoides* Vill. in še nekatere druge floristične zanimivosti v pogorju Porezna. V: JOGAN, N. (ur.): *Flora Slovenije 2000*, 20. in 21.10. 2000 v Ljubljani. Zbornik izvlečkov referatov simpozija, s. 30, Botanično društvo Slovenije, Ljubljana.
- WRABER, M., 1969: Pflanzengeographische Stellung und Gliederung Sloweniciens. *Vegetatio* 17: 176-199.
- WRABER, T., 1969: Floristika v Sloveniji v letu 1968. *Biol. vestnik* (Ljubljana) 17: 173-192.
- ZAHN, K. H., 1921: *Compositae - Hieracium*. V: ENGLER, A.: *Das Pflanzenreich. Regni vegetabilis conspectus*. IV. 280. Heft 77: 577-864, Leipzig.